

Martyna Komarowska-Horosz

Prawna ochrona rolnictwa w egzekucji świadczeń pieniężnych

streszczenie

Przedmiotem badań w rozprawie jest sytuacja prawna rolnictwa w egzekucji. Ustalona została rola norm prawnych z tego zakresu jako kolejnego obszaru regulacji, który wpływa na kształtowanie polskiego ustroju rolnego. Analizie została poddana w pierwszej kolejności potrzeba udzielenia ochrony rolnictwu w przepisach szczególnych z zakresu egzekucji, z uwagi na wypełnianie istotnych funkcji gospodarczych i społecznych. Swoiste uwarunkowania rolnictwa uzasadniają potrzebę tworzenia różnego rodzaju odrębnych i ochronnych konstrukcji prawnych. Fundamentalne znaczenie dla prawa rolnego ma pytanie, jaki jest przedmiot i cel ochrony przepisów tej gałęzi prawa. Zbadane zostało nie tylko uzasadnienie przyznania wsparcia rolnictwa w przepisach o egzekucji świadczeń pieniężnych, ale także właściwy przedmiot ochrony – działalność rolnicza, rolnik, gospodarstwo rolne lub jego rodzaj, gospodarstwo rodzinne. Z tego powodu, w tytule niniejszej rozprawy posłużono się sformułowaniem „ochrona rolnictwa” jako pojęcia najszerszego, obejmującego zakresem znaczeniowym proponowane przedmioty ukierunkowania prawnego wsparcia. W toku rozważań ustalono prawidłowego adresata norm mających na celu wspomaganie rolnictwa w toku egzekucji.

Polskie uregulowania prawne w zakresie ustroju rolnego powinny dążyć do realizacji normy programowej wyrażonej w art. 23 Konstytucji, tj. budowania ustroju rolnego opartego o gospodarstwa rodzinne. Wszelkie regulacje prawne wpływające na sytuację prawną rolnictwa powinny uwzględniać konstytucyjne wytyczne. Celem rozprawy jest ocena obowiązujących przepisów o egzekucji pod kątem realizacji konstytucyjnej normy programowej nakładającej obowiązek kierunkowego wspomaganie gospodarstw rodzinnych jako podstawy ustroju rolnego. Realne wsparcie gospodarstw rodzinnych wymaga kompleksowego uregulowania ich sytuacji prawnej w tym także skutków niewykonywania zobowiązań pieniężnych oraz stanu niewypłacalności lub zagrożenia jego powstaniem.

Rozważania zostały oparte o metodę dogmatyczno-prawną polegającą na analizie norm prawnych dotyczących egzekucji sądowej i administracyjnej oraz powiązanych z nimi instytucjami upadłości i restrukturyzacji, w zakresie, w jakim dotyczą rolnictwa. Przepisy o egzekucji zostały zbadane pod kątem przydatności jako instrumentu realizującego ochronną funkcję prawa rolnego. Analiza aktów prawnych została uzupełniona o odniesienie do poglądów doktryny oraz judykatury. W szczególności analizowane regulacje zestawiono

z teoretycznoprawnymi rozważaniami na temat prawa rolnego i przedmiotu jego ochrony. Zbadano ponadto dostępne dane statystyczne dotyczące problemu egzekucji prowadzonych przeciwko rolnikom oraz stanu ich zadłużenia. Metodę historyczną użyto w ograniczonym zakresie. Poczynione uwagi na temat ewolucji przepisów mają przedstawić tło aktualnie obowiązujących norm, praca nie ma charakteru historycznoprawnego.

Rozprawa składa się ze wstępu, zakończenia oraz pięciu rozdziałów merytorycznych opatrzonych wnioskami. Rozwiązanie problemu badawczego wymaga ustalenia zasadności wprowadzania szczególnych regulacji ochronnych mających na celu wspomaganie rolnictwa w egzekucji, co jest przedmiotem rozważań w pierwszym rozdziale. Jednocześnie została przeprowadzona operacjonalizacja najważniejszych w rozprawie pojęć: egzekucji, postępowania egzekucyjnego oraz działalności rolniczej, rolnika, gospodarstwa rolnego i gospodarstwa rodzinnego, nazwanych w pracy łącznikami prawa rolnego. Ich analiza posłużyła do określenia przedmiotu, który powinien podlegać specjalnemu traktowaniu w analizowanych regulacjach. W kolejnych rozdziałach zbadano i oceniono aktualnie obowiązujące normy prawne, które mogą stanowić instrumenty ochrony rolnictwa w egzekucji. Drugi rozdział został poświęcony ograniczeniom przedmiotowym egzekucji, które tradycyjnie są wykorzystywane do ochrony interesu dłużnika przed nadmiernymi uciążliwościami wynikającymi z zastosowania instrumentów przymusu. Trzeci rozdział dotyczy szczególnych sposobów egzekucji występujących jedynie w k.p.c., tj. przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym oraz sprzedaż tych kompleksów majątkowych, jako instrumentów ochrony rolnictwa w egzekucji. Od nowelizacji z 2016 r. także ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, a więc akt, który ma za zadanie wspierać gospodarstwa rodzinne, modyfikuje zasady prowadzenia egzekucji z nieruchomości rolnych i odpowiednio całego gospodarstwa rolnego. Czwarty rozdział dotyczy wpływu tej ustawy na egzekucję oraz odpowiedzi na pytanie, czy celowo ingeruje w przepisy o przymusowej realizacji zobowiązań w celu kształtowania ustroju rolnego poprzez wspomaganie gospodarstw rodzinnych. Piąty rozdział rozprawy został poświęcony zbadaniu roli przepisów prawa o skutkach niewypłacalności, tj. prawa upadłościowego oraz prawa restrukturyzacyjnego, jako uzupełniających ochronę rolnictwa w egzekucji. Rozprawę zamyka zakończenie, w którym podsumowano rozważania zmierzające do rozwiązania problemu badawczego oraz przedstawiono wnioski *de lege lata* oraz *de lege ferenda*.